СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 250. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 21-го грудня 1945. No. 250. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, December 21, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗЛУКИ ВОЄННИХ ДЕПАРТАМЕНТІВ ДЛЯ ОБОРОНИ КРАЮ

Президент Труман предложив конґресови злучити існуючі департаменти війни й фльоти, а з ними також і всю повітряну боєву силу в один спільний Департамент Краєвої Оборони, на чолі котрого мав би стануги цивільний секретар Краєвої Оборони. Як причину такого кроку президент подав те, що кожна війна в майбутности вибухне більше несподівано ніж остання, а Злучені Держави будуть першою ціллю ворожого нападу. Злука воєнних сил буде нашою воєнною підготовкою, а водночас теж і забеспекою миру. Тому, що цю справу вже передискутовано в конґресі і в пресі, президент вважає, що дальші студії над нею злишні і домагається, щоб конґрес перевів цей плян негайно. Він заявив теж, що конґрес перебере на себе поважну відповідальність, якщо схоче проволікати цю найважнішу і пильну справу". При цій нагоді президент відновив домагання загального воєнного вишколу для молодих мужчин.

ПРОДОВЖЕНО НА ПІВ РОКУ ВОЄННІ ПОВНОВЛАСТИ ПРЕЗИДЕНТОВИ.

Сенат 31 голосами проти 30 не погодився на продовження воєнних повновластей президента на цілий рік, як це було пропоноване, а згодився лише на 6 місяців.

КАПІТАНА ІНДІЯНАПОЛИСУ ПРИЗНАНО ВИННИМ У НЕДБАЛЬСТВІ.

Воєнний суд у Вашинґтоні, який судив капітана кружляка Індіянаполису за його затоплення японцями вчасі повороту по скиненню атомової бомби, признав його винним в тому, що він не [illegible]ком вчасі, хоч находився під загрозою японських субмарин. Суд ще не проголосив кари на капітана, якого імя Чарлз Б. МекВей. При затопленню корабля згинуло 800 моряків 30. липня.

СУД ЗАБОРОНЯЄ СТРАЙК В ШПИТАЛЯХ.

Суддя Найвищого Суду Південної Частини Стейту Ню Йорк Фердинад Пекора видав рішення в справі страйкарів у шпитали Ню Йорк Госпотал. Суддя заявив, що шпитальні послугачі не мають ні моральної ні правної підстави виходити на страйк. Затевільно обслузі поставити пікету коло шпиталю на знак, що вона невдоволена відносинами і домагається чогось для себе. У страйку брало участь 164 членів юнії, приналежної до юнії для втримання домів. Вони вийшли на страйк ще 19 листопаду.

СТАСЕН ДОМАГАЄТЬСЯ ТРИБУНАЛУ ДЛЯ ВИРІШУВАННЯ РОБІТНИЧИХ СПОРІВ.

Бувший губернатор Минесоти Гаралд Е. Стасен вийшов з новим домаганням до уряду, а це щоб для вирішування спорів у робітничих справах був покликаний окремий трибунал. Це видвигнув Стасен у промові на конвенції палати адвокатів — Америкен Бар Асошіейшен у Синсинаті. Він виказував, як безупинні страйки причиняються не лише до зменшення продукції, але теж і до пониження життєвої стопи американців. Це вказує теж на недостачі американської демократичної системи, яким треба зарадити, казав Стасен.

БОМБОВИК ЛЕТИТЬ 5,000 МИЛЬ.

Департамент Фльоти оприлюднює винахід нового бомбовика, системи P2V, який є не лише найшвидшим воєнним літаком, але може теж перелетіти найдовший простір при повнім навантаженню, а це 5,000 миль. Йому надали імя Нептун. Має це бути найдосконаліший літак для воєнних цілей, досі знаний в світі.

ПРИПИНЕНО ПОБІР БАТЬКІВ ДО ВІЙСЬКА.

З Головної Кватири Поборової Служби вислано інструкції до місцевих поборових бюр не покликати більше до військової служби нікого, хто має діти. Такий розпорядок виключить кожного місяця яких 300—400 молодих людей від побору. Таксамо виключені від служби добровольці, які мають більше ніж двоє дітей.

СТИПЕНДІЇ З ПРОДАЖУ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ.

Уряд Злучених Держав плянує створити стипендійний фонд для чужинних студентів в Америці, або американців, що студіюють заграницею. Це станеться тоді, коли такі краї, як Китай, Англія, Індія, Нова Зеляндія, а головно Росія позаплачують за воєнні американські матеріяли, які вони дістали на кредит як надвишку після покінчення війни. Цей плян оправдує сенатор Фулбрайт.

Делеґація до вашинґтонського уряду, щоб недопустити до висилки біженців на певну смерть

Представники Українського Конґресового Комітету Америки і Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету явилися у Вашингтоні, щоб інтевеніювати у відповідних урядових чинників в справі видання наказу Військовим Правлінням в американській окупаційній смуз в Европі з метою вивезення українських скитальців до Совєтів. Делеґація робить старання, щоб вашинґтонський уряд не допустив до виконання несподіваного наказу, який у практиці віддає біженців на певну смерть совєтській владі.

ПРЕЗИДЕНТ НАЗНАЧУЄ ДЕЛЕҐАТІВ ДО ОРҐАНІЗАЦІЇ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ

Ледви конґрес приняв додатки до законопроекту, як перевести вибір делеґатів до Орґанізації Обєднаних Держав, і заки ще президент підписав закон, сенат дістав до затвердження лісту делеґатів, які мають взяти участь у Асамблеї цеї Орґанізації, яка збирається в Лондоні 10. січня 1946 р. Головою делеґації буде Едвард Стетиніюс з ранґою амбасадора, а крім нього ще іменовані такі: пані Еленор Рузвелт, жінка небіжчика президента; сенатор Там Конелі, предсідник комісії заграничних справ сенату і сен. Артур Г. Вандерберґ. Пятим делеґатом буде секретар стейту Джеймс Ф. Бирнс, який тепер перебуває в Москві. Крім делеґатів назначено ще пятьох заступників. Вони матимуть однакове право з делеґатами, скоро будуть брати участь в нарадах, хоч би лише часово.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ДОМАГАЮТЬСЯ ГОЛОСУ У СПРАВАХ ПАСИФІКУ

Урядуючий секретар стейту Дін Ачесон оприлюднив ще одну засаду заграничної політики Злучених Держав, а це заінтересування й відповідальність за справи Нідерляндської Індії, Французької Індо-Хіни, і Сіяму. Цю постанову оправдує секретар стейту тим, що Америка брала визначну ролю у війні на Пасифіку і причинилася до звільнення цих країв спід японської окупації.

ПАЛАТА ПРИЛУЧУЄТЬСЯ ДО РЕЗОЛЮЦІЇ В СПРАВІ ПАЛЕСТИНИ

Негайно після приняття в сенаті резолюції з домаганням до американського уряду, щоб він виміг на Анґлії допущення жидів до Палестини, палата репрезентантів приняла тусаму резолюцію 133 головами проти 36. Резолюція є лише висловом опінії конґресу і не вяже президента.

Ватикан протестує проти увязнення і виселення українських католицьких єпископів, священиків і мирян

Каблеграма з Лондону до часопису Ню Йорк Таймс звідомляє, що Бритіш Бродкестінґ Корпорейшен передала протест Ватикану, проголошений через ватиканське радіо, а який відноситься до українських католиків („рутініенс"), яких переслідує совєтська влада. До тих переслідувань зараховується, між іншим, арешти єпископів, депортації священиків, а теж і така совєтська політика, яка унеможливляє леґальне існування „Української („Рутеніен") Католицької Церкви". Ватиканське радіо проголосило, що ті переслідування зачались при кінці 1944 року, як нововибраний російський патріярх проголосив „приятельські запросини", звернені до українців-католиків, щоби покидали католицтво і вертали до православія. Ще далі сказано через радіо, що вже в 1939 році, як тільки росіяни ввійшли до Галичини, то зараз зачалось хитро замасковане переслідування католиків, зокрема українців. Та як червоні війська ввійшли до Галичини в 1944 році, то спочатку не було явного ворожого відношення до церкви, але це змінилось з кінцем цього року.

СОВЄТИ ЗА ТЕ, ЩОБИ СУДИТИ ҐАЗЕТИ І ҐАЗЕТЯРІВ

„Ди Ню Таймс", журнал, що виходить анґлійською мовою в Москві й є речником того, що думає совєтський уряд, помістив статтю про міжнародну пресу та її „злочини", яку написав Н. Балтинський. Цей останній відомий з цього, що постійно критикує американську пресу. Отже він пропонує, щоби був встановлений міжнародний трибунал, який судив би „часописні злочини, небеспечні з міжнародного становища". Такими часописами, що були би винними таких злочинів, були би ті, що постійно накликають до нової війни, а далі політично шкалюють будьяку миролюбну державу. Під тим останнім треба розуміти „свідоме поширювання фальшивих видумок про діяння в якійсь державі, що ніби мають бути воєнною підготовкою".

ОБЄДНУЮТЬСЯ, ЩОБ МОГТИ ОПЕРТИСЬ ЧУЖІЙ ІНТЕРВЕНЦІЇ

Між арабськими державами і мусулманським світом приходить тепер до тісного зближення. Мабуть це є випливом цього, що Совєти зачали натискати на Туреччину. Реґент Іраку, князь Абдуль Ілляг, вертаючи з Злучених Держав, відсідав Туреччину, а тепер заявляє, що Туреччина та Ірак мусять затіснити свої політичні та економічні звязки. Взагалі, казав він, іде про те, щоби створити на Середущому Сході сильний магомеданський бльок, який мав би змогу поставити опір усім чужинецьким інтервенціям.

РОЗСТРІЛЯНО НІМЕЦЬКОГО ҐЕНЕРАЛА.—Драматичні сцени, представлені на тому образі, це розстріл німецького ґенерала Антона Достлера, в Аверзі, в Італії. Його засудив на кару смерти американський військовий трибунал за те, що дав приказ розстріляти 15 американських вояків, що їх зловили німці поза німецькою боєвою лінією в березні 1944 року.

СЕКРЕТАР БИРНС ВІДБУВ З СТАЛІНОМ ПІВТОРАГОДИННУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Американські кореспонденти далі не доносять з Москви нічого особливішого з нарад заграничних міністрів „Трьох Потуг", себто Джеймса Бирнса, Ернеста Бевина і Вячеслава Молотова, як представників Злучених Держав, Великої Британії та Совєтського Союзу. Новістю є хіба те, що секретар стейту відбув в товаристві американського амбасадора Гарімена конференцію з Сталіном, що тривала півтора години. Потім конферував Сталін з британійським представником Бевином та британійським амбасадором, яким є сер Арчібелд Кларк-Кер. Вечером Молотов запросив представників на спеціяльне приняття, влаштоване в честь гостей.

СТАЛІН ВІДПОЧАВ І ЗДОРОВ.

Таке враження відніс американський амбасадор, коли розмовляв з Сталіном по його повороті з вакацій над Чорним морем.

НАТИСКАЛИ НА БИРНСА.

З Вашинґтону звідомляють, що заки секретар стейту, Джеймс Бирнс, відїхав до Москви то мав наради з Сенатським комітетом для заграничних справ, на яких обговорювано широко відносини між Злученими Державами і Совєтським Союзом. Зокрема обговорено справу атомової бомби. Сенатори мали наставати на те, щоби Бирнс сказав Росії без усяких обиняків, що заки Америка виявить усі тайни, звязані з виробом атомової бомби, то Росія мусить згодитись на міжнародну контролю над усіми ляборaторіями і фабриками в Совєтах, що займаються працею над виробом атомової бомби. Сенатори побоювались, щоб часом Бирнс не наговорив забагато про атомову бомбу, заки дістане ґарантію.

ПРОТИ АМЕРИКАНЦІВ В КИТАЮ.

Совєтська „Правда" розписалася широко про відношення Злучених Держав до Китаю і протестує проти цього, щоб Америка держала в Китаю більші військові сили.

НЕВДОВОЛЕНІ З ЦЬОГО, ЩО В ЯПОНІЇ.

Московські „Ізвєстія" сильно критикують відносини в Японія, себто те, як там править ґен. МекАртур. Пишуть, що це правда, що зачинаються суди над японськими воєнними злочинцями, але рівночасно зазначується, що маса злочинців є на волі.

РАДИЛИ НАД ІРАНОМ.

Звідомляють з Москви, що секретар стейту Бирнс відбув конференцію з британійським міністром заграничних справ Бевином в справі Ірану, де в північному Ірані проголошено уряд Азербейджану.

НАДСИЛАЄ ТОЧНІ ЗВІТИ.

Департамент стейту вправді не виявляє, над чим радять у Москві, але Дін Ачесон, що виконує обовязки секретаря стейту, заявив ґазетярам, що секретар Бирнс надсилає до департаменту кожного дня точні звіти про хід нарад у Москві.

АМЕРІ ПОВІШЕНИЙ.

„Жалюгідна" подія, як її характеризують кореспонденти з Лондону, дійшла до кінця і Джан Амері, років 33, нащадок визначної анґлійської родини, зістав повішений як зрадник краю за те, що в націстівській Німеччині виголошував радієві промови, у яких вербував анґлійських вояків до служби по стороні Гітлера. Амері визнав на суді, що винуватий. Повісив його той сам кат, що вішав 11 націстів у Бельзен. Перед смертю примирився з батьком і матірю. Його батько це бувший державний секретар для Індії. Молодший брат, капітан у летунській службі, що відвідував його, ждав серед дощу цілими годинами під мурами мюрми, поки не проголосили, що присуд виконано.

„ОКЕЙ" І ХАРАШО".

З конференції в Москві звідомляють як „новинку", що секретар стейту вже вивчив дещо по російськи, а Молотов по американськи. Якщо Молотов говорить про таке, з чим згідний Бирнс, то той останній потакує і каже „харашо", а як Бирнс говорить таке, з чим згідний Молотов, то той останній каже „Окей".

КОРОЛІ И ПРИСЛУГА.

Часи міняються, а з ними і люди, а теж і королі. Таке можна сказати про новинку з Лондону, яка звідомляє, що в королівській палаті відбулася забава для прислуги, в часі якої король Джордж VI. танцював з жінкою льокая, а королева з дверником. Знов принцеса Елизабет, наслідниця престолу, танцювала з головним кухаром. Було це на такій забаві, яку звичайно влаштовується знагоди Різдва. Цього року вона була особливо весела, бо минула війна. Королівські гості перебули з прислугою Бакінґгемської Палати цілу годину.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА Поодинокe число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІКНО В МОСКВУ

Колись московський цар Петро І. прорубував для Росії „вікно в Европу". Треба було це робити, щоб Росію цивілізувати, запізнати її з культурними і матеріяльними надбаннями Европи і перенести дещо з цього в Росію. Не виключаємо, що й тепер є така сама потреба для Росії в многих, дуже многих випадках. Це навіть передумова доброго наладнання міжнародних відносин, співпраці для світового замирення. Але, як нам здається, навіть і з цього ніщо не вийде, якщо рівночасно й Европа, чи позасовєтський культурний світ взагалі, не пізнають Совєтів. Себто, якщо не побачать власними очима, що у них діється.

Іншими словами треба нам доконче пробити „вікно в Москву". Та треба пізнати не тільки сам центр, що ще для світа найдоступніший, бо до Москви приїзджають різні чужинецькі місії й кореспонденти, але треба пізнати, що діється поза Москвою, в самій Московщині та в краях, що їх Кремлін загарбав під свою владу. І поглянути на це все власними, а не совєтським очима.

Уже мало в світі таких наївних, щоб не знали причини, чому совєтська влада проти цього, щоб сам світ пізнав Совєти. Через ті причини ця влада не дає навіть спромоги пізнати західним Аліянтам і величину тих шкід, які потерпіли народи у Совєтах наслідком німецького нападу і націстівських звірств! Це замало говорити чи писати про 15,000,000 бездомних, чи що в Україні згинуло 10,000,000 людей. Наслідки такого загального обрахунку є очевидні. Коли, наприклад, іде про допомогу з УНРРА, то інші краї виставляють подрібні звіти щодо своїх потреб і дають змогу кожному їх провірити, чи так є, а тому і такі звіти беруть за правдиві. Та коли кажеться про 10 міліонів, що їх втратила Україна в цій війні, то про допомогу ось такій країні, що то найбільше витерпіла, пишеться в Ню Йорк Таймс з 18. грудня таке: „Якусь допомогу треба дати і сплюндрованій Україні, хоч властиво не знати у як великих розмірах".

Хтож винен, що ще нині не знають в Америці, яку треба дати допомогу Україні? А прецінь Америка знає майже точно, якої помочі потребують інші краї!

Ще раз підкреслимо, що не іде тут про дрібну допомогу добровільними жертвами, а про великанську, збоку таких держав як Америка. Та ця допомога не буде дана на величезні розміри, якщо американський нарід не почує про її розмір від таких своїх людей, яким довіряє. Вони мають сказати, як дуже зруйнована Україна і які є конечні потреби населення.

Це правда, що провірюючи такі речі американці будуть змушені побачити не тільки націстівське лихо та його наслідки в Україні, але й кремлінсько-диктаторське. Та оскільки іде про ці лиха, що були, то навіть найзавзятіший ворог Совєтів замкне наразі на це око, коби тільки допомогти якнайскорше тим, що їх ще можна вратувати. Тепер найважніше, щоб не творились нові злочинства і щоб ратовано людей.

Та без „вікна у Москву" і таке не станеться!

Хто, як і коли зможе дістатись до Америки?

„Мабуть кожний мешканець Европи рад би приїхати до Америки" — оце переконання й поговірка урядовців у Вашингтоні, головно тих, які щойно вернулися з подорожі по Европі. Зрештою це відоме кожному, хто дістає тепер листи з Европи. Наша ґазета містить багато листів від українських біженців, а з них теж віє таким духом.

Департамент стейту висилає час до часу вищих урядовців на звидини по різних европейських краях в тій цили, щоб підготовити там віднову американської консулярної служби. Головну гарячку слідно в Італії та в Греції, бо там край так знищений, що люди не вірять в добробут. Одначе під теперішню пору нема виглядів на виїзд людей з тих країв в Америку.

Дивне в тому те, що майже ні один край не вичерпав своєї іміґраційної квоти, як про це говорять у департаменті стейту у Вашинґтоні. Ця квота, установлена законом після першої війни, досягає річно цифри 150,000 людей із усіх держав. Підставою числа іміґрантів з кожного краю є перепис американського населення з 1920 року. На підставі переписи-цензусу допускають в Америку іміґрантів процентово, відповідно до числа іміґрантів, які вже перебували в Америці з різних країв. Така система дозволяла допустити з західно-европейських країв, отже з Анґлії, Ірляндії, Німеччини яких 140,000 свіжих іміґрантів кожного року, але ця квота ніколи не була вичерпана. Решта дозволеної цифри виносить 40,000 і вона розпадається на всі інші краї. Ці інші краї присилають тільки іміґрантів, що їх число перевищає призначену квоту. Це робилося так, що стейт департамент давав дозвіл допускати гуртами людей з інших країв так, щоб доповнити напр. квоту британську, яка виносить 65,721. Вчасі війни іміґрація майже цілком була стримана і тому тепер в теорії, є повно місця для свіжих іміґрантів. Але для нових іміґрантів стоять такі перешкоди:

1. Нема місця на кораблях і треба буде підождати добрих шість місяців або і цілий рік, заки будуть вільні кораблі до перевозу іміґрантів; 2. американські консулі не будуть давати віза нікому, хто не викажеться дозволом свого краю, що йому вільно виїхати. Такі краї, як от Совєти, лише виїмково давали дозвіл на виїзд до чужого краю. Тепер брак робучої сили в кожному краю, отже й інші краї будуть наслідувати Росію; 3. Щоправда нових зголошень так мало, що про них ще не говориться. Це тому, що іміґраційні віза є важні лише на чотири місяці, а потім вигасають. Отже, як хто дістане американське візо і не виїде, його черга пропадає. Тому то такі іміґранти, які хочуть бути певні свого допущення, будуть ждати з візом доти ,доки не впевняться, що для них буде вітворена дорога в Америку і що їм не треба буде ждати на корабель довше ніж 4 місяці; 4. Навіть як би хтось хотів вже тепер вносити аплікації на візо, то багато країв в Европі не мають ще американських консулятів і тому нема до кого нести такі аплікації. До таких країв належить Німеччина, Угорщина, Австрія, Чехо-Словаччина, Польща, Румунія, Югославія й Італія.

Щойно після зрозуміння таких іміґраційних труднощів приходить місце для зясування інших. В Европі є доволі свояків чи кревних американських громадян. Свояки в Америці роблять усі можливі зусилля, щоб таких людей спровадити до Америки. Тому, що нема ще в Европі консулів, провідник партії більшости в конґресі, конґресменс МекКормак з Месечусетс, вніс законопроект в палаті, щоб американські військові офіцири мали право давати іміґраційні віза там, де заходить потреба.

Є значне число людей, що стараються про тимчасові віза. Є це туристи або студенти. Такі віза настільки догідні, що вони не вигасають упродовж чотирьох місяців, але можуть бути використані кожної хвилини, коли такому гостеви догідно. Такі віза бувають видавані звичайно на шість місяців. Тому, що департамент стейту тепер обережний з тим, щоби до Америки не приїздили небажані політичні аґітатори, то й такі віза будуть підлягати більшій контролі, ніж бувало перед війною.

Коли йде про черґу, то треба надіятися, що Італія перша дістане американську консулярну службу і після Нового Року можна буде надіятися зголошень за віза. Консулят у Римі вже приготований давати віза з першим днем січня 1946. Одначе, чи ця іміґрація буде довго йти на підставі дотеперішньої квоти, є сумнівним, бо в конґресі появився законопроект Ґосета, щоб упродовж десяти літ обтяти квоти до половини. Це мабуть на те, щоби не збільшати числа безробітних в Америці. Та появилися теж арґументи, що іміґрацію треба обмежити тому, щоби спершу дати нагоду теперішним іміґрантам стати наперед правдивими американцями, перетопившися в так званім „стопнім горшку" („мелтинґ пат").

Поза квоту пічнуть приїздити в Америку ще жінки американських вояків, з якими вони побралися в Европі. Влада нараховує, що таких жінок є під теперішню пору около 100,000, а з них половина в Анґлії.

Треба ще памятати на одну ґрупу можливих іміґрантів, а це на втікачів, які перебувають в таборі в Освіґо, в стейті Ню Йорк. Там їх около тисячки. Були вісти, що між ними є й українці. Вони не можуть дістати віз, бо вони не мають державної приналежности. Отже конґрес придумує над способами, як узаконнити їх стан.

На підставі таких даних наші громадяни хай самі вироблять собі думку, як і коли пробувати спроваджувати своїх рідних з Европи.

Микола Чубатий.

Народні віча та принагідні збіговища

Народні віча відомі здавен давна в українській історії. Від передісторичних часів сходився народ в Україні, щоби радити над спільним громадським добром. На вічах звичайно старші засідали на переді, це батьки народу „старійшини родів" — а за ними маса народу — старші та молодші, мужчини та жінки. Громадські віча, як основа демократичного ладу, відомі в часі української княжої держави по всій українській землі. Про народні віча київської землі багато говориться в київському літопису 12-го століття, про віча галицької землі, як про демократичну опору князя Данила проти бутного боярства, згадує галицько-волинський літопис.

А пізніше, навіть в часах чужинецького польського панування, громади сходилися на віча, розсуджували місцеві справи, обдумували громадські діла. Народні віча відомі в Україні в житті козацтва. На Запорозькій Січи козацтво сходилося та обдумувало справи запорозької твердині волі. Одним словом народні віча це стара українська установа з волі народу та для добра народу. Це серіозна установа, що перейшла і в наше модерне життя в краю та тут на еміґрації.

Та від віч треба відрізнити принагідні збіговиська людей, цілком припадково зібраних. От бувало заїде у село циган з медведем і все біжить дивитися на це чудовище. Счиниться бійка, чи станеться нещастя, біжить народ з цікавости. Принагідно зібраної товпи тут нічого не вяже, вона не має ніякої спільної думки, ніякої спільної справи, крім сензації, що притягнула їх на місце збіговиська.

Річ природна, що циган з медведем рад, що народ збігається. Може вдасться одного чи другого наївного обдурити та використати, тому циган вдоволений, що народ лине до нього. Дивіться, мовляв, що я за парсуна. Народ весь за мною біжить як до свяченої води. Кожен знає, що народ не є за циганом, а сам факт, що хтось найшовся припадково серед принагідно зібраного збіговиська абсолютно ніщо не говорить про слушність чи неслушність циганського підприємства.

Американсько - українські віча та збіговиська.

Думки про народні віча та збіговиська насунулися мені в звязку з вічевим рухом американських українців в справі помочи братам за морем та спробою прихильників московського панування над Україною саботажувати цю акцію своїми збіговиськами. З усіх сторін надходять тривожні відомости про траґічне положення синів та доньок України в краю та поза Україною. Ми живемо в часах, коли ще ведеться боротьба поміж українським народом, що хоче волі та поміж російським поневоленням України. Для українців по всьому світі нині час тривоги, тому зовсім природно та слушно, що народ сходиться на віча, радить над спільною недолею, обдумує способи, як помогти рідним братам за морем. Це справа суто громадська, справа патріотичного обовязку кожного сина та доньки українського народу. Збірна акція та надзвичайна жертвенність потрібна, щоби принайменше вчасти заспокоїти найпекучіші браки наших найдорощих, відхилити неодно нещастя.

Це справи справді широко громадські, рівні тим справам, над якими радили наші предки перед століттями на ступенях київської Софії чи теж на ринковій площі в старинному Галичі. Такі народні віча американських українців під сучасну хвилину мають ціль, мають якусь мету та ідею. Та рівночасно ворог визволення українського народу старається паралізувати ратункову акцію братів за морем саботажем збіговиськ, концертів, представлень чи інших імпрез, які дуже часто припадають рівночасно зі всенародніми вічами. На червоні збіговиська приводять часто когось як сензацію подібно як циган медведя, щоби його людям показати та настягати можливо найбільше принагідних слухачів, що прийшлиб подивитися на політичну сензацію. Буде можна похвалитися перед своїм начальством, кілько то людей вийшлося.

Ані з господарями віча, ані зі сензаційним гостем більшість присутних громадян нічого не вяже, одначе люди сунуть на збіговисько, щоби тільки поглянути, як виглядає медвідь, новий чи давніший оборонець московського панування над землею їхніх батьків. Річ природна, що ті, що приводять медведя, роблять собі надії на великий бизнес та перед світом голосять, що американські українці за ними та за неволею їх братів на рідних землях, бо дивіться: сотки народу зійшлося на наше збіговисько!

Чи йти нам на збіговиська?

Стрічаю одного добре знакомого громадянина та патріота. Слово по слові довідуюся, що мій приятель їде на одно із чергових збіговиськ. Пощо там ідете? — питаю. Іду, щоби подивитися на новий образ кацапщини, відповідає з досадою тай при цій спосібности додав соковиту характеристику під адресою сензаційного гостя.

Два дні пізніше стрічаю другого знакомого, що вже з привички, згадуючи про нову кацапщину серед українців, нервово ґестикулює, затискає пястуки. Громадянин злісний та відразу переходить до річи: Я — каже — його скоро навчив би, як зраджувати український народ. Кого маєте на думці? — питаю. Та от в неділю був я на їх збіговиську, мене аж підносило, додає він. Пощо ви там йшли? — запримічую, коли вас ті квізлінґи так хвилюють. „Та хотів подивитися та почути тих сучих синів", відповідає.

Стрічаю ще третього та четвертого і кожен з крайним обуренням оповідає про циганів та їх медведя, а проте іде на таке збіговисько. Через такі речі другого дня по такому збіговиську буває в сталінській пресі, писаній українською мовою, велика стаття про сотки громадян, що прийшли заявити свою солідарність з поглядами большевицької ґазети.

Склалася така ситуація, що цей патріот, і цей схвильований мій приятель, і третій і четвертий учасник збіговиська зараховані до тих соток. Своєю присутністю вони наділі сильно помогли тим, яких осуджують та з душі не зносять. Не прийшов би на збіговисько, один, другий, третій зі сензації, то циган скоро звинув би своє підприємство та з медведем поїхав би у свої сторони. А так добрі патріоти помагають квізлінґам українського народу робити публику, тай чванитися, що народ за ними і з ними.

Тому наша рада для наших земляків: На червоні збіговиська не летіти та не робити їх аранжерам публики. Не буде людей, скоро вони зрозуміють своє безнадійне положення. Не треба своєю присутністю помагати ворогам визволення українського народу твердити про щасливий рай підяремних українців, про „українську державу".

Булоб одно оправдання піти на таке збіговисько, але тільки одиниці, що мала би цивільну відвагу та змогу забрати голос та зазначити, що думає українська маса. Та звичайно такий присутний патріот є мовчаливим! Тому і оминаймо збіговиська квізлінґів українського роду та не помагаймо їм своєю присутністю хвалитися, що за ними маси, українські маси. Нам слід показати у нинішні часи масовою участю на народних вічах, що не байдужа нам неволя наших братів в Европі, та що американські українці знають, що є правдива свобода, а що неволя червоної диктатури.

ЕДМОН АБУ

ТРАҐІЧНИЙ КОМІК

I

На конкурсі „Консерваторії драматичного мистецтва" він дістав другу нагороду і вслід за цим дебютував у театрі „Одеон". Було це, коли не миляюсь, у січні 1846. р. Він грав Оросмана у траґедії Вольтера і всі студенти студентської дільниці висвистали його. З його приятелів навіть ніхто не здивувався: Хто називається Шийка, той не може з успіхом виступати у траґедії. Він повинен був прибрати собі псевдонім у роді „Монтрей" або „Табор". Але щож. Він тримався „шийки" як єдиної спадщини по своїх батьках. Мало хто помітив, що він провалився. Він мав двацять років, мало приятелів і ще менше знайомих у пресі. А всеж у 5-тій дії він мав один гарний момент, коли вбивав Заїру кинжалом; тоді він заревів як справжній лев.

Ніодин директор не хотів його заанґажувати до траґічних роль. Та він знайшов якогось знайомого, що мав звязки у водевільному театрі „Пале Рояль" і туди його приняли. Шийка потішав себе так: „Комедія має більше будуччини, ніж траґедія, бо таких добрих траґедій як Расін ніхто вже не напише".

У театрі відразу ствердили, що він має талант; він мав комічні жести, блаженно усміхався і голос мав приємний. Шийка не тільки розумів свою ролю, але вмів до кожної додати щось свого. Публиці він сподобався і його прізвище „Шийка" почало поширюватись.

За вісімнацять місяців Шийка перейшов метаморфозу від траґіка до коміка. Він заробляв річно десять тисяч франків, не рахуючи бенефісів. Навіть у диплъоматії не можна так швидко їхати вперед. Коли він повірив, що вже дійшов до вершка слави та майна — він стратив голову. Хто зна, чи ми не стратилиб її на його місці. Коли він дивився на свої нові меблі в кімнаті і на золотники в шуфлядах, тоді діставав паморків. Шийка почав вести життя золотого молодця і навчився грати в карти — а цеж не така важка річ. Бо якби гра в карти була така важка, як гра в шахи, то ніхто не міг би при ній зруйнуватися.

Шийка вийшовши з театру „першого" — з платнею в кишені, думав собі: „Мій батько — чесний і роботящий... а до мене грошики пливуть, отже можуть і відпливати..."

І грошики почали відпливати від нього так швидко, що три роки пізніше вірителі почали його облягати. Він мав довгів на 20,000 і трохи дивувався: „Як-то, у часах, коли я не заробляв нічого, я не винен був нічого нікому. Тепер чим більше заробляю, тим більше я людям винен. Чи великі доходи мають таку силу, що задовжують людей?"

Його вірителі зявлялися в нього щодня і йому було прикро зовсім щиро, що так багато людей журиться через нього. Неправду кажуть люди, буцімто артист купається у довгах з такою легкістю, як риба у воді. Артист, таксамо як інші ,має такі часи, коли оминає з острахом улиці, тремтить на звук дзвінка у своїй хаті або на вид представленого векселя. Шийка тужив тепер за тими щасливими часами, коли то молочарка і крамничник не хотіли йому давати нічого на борг.

Одного дня роздумуючи про клопоти звязані з багатством дійшов до таких висновків: „Щасливий той, хто має тільки необхідні речі! Якби я заробляв т-ільки те, що потребую на прожиток, я не робив би довгів і міг би спокійно ходити по вулиці. Поправді мені треба патьсот франків місячно, а все решта це вже занадто. Ех, якби я мав якихось старих батьків, щоб мусів їх утримувати, якісь сестри, щоб для них складати віно, якихось братів, щоб посилати їх до школи! Тоді мої доходи вистачилиб для них усіх і ще покрили би мої довги. Але так то я сам як билина у полі. А що булоб, якби я так оженився?!"

І для ощадности Шийка оженився. Він вибрав собі найбільшу кокетку з париських театрів.

Гадаю, що ви ще не забули Павлини Рівіер, тої акторки, що своїм дотепом і чаром урятувала від „кляпи" сім чи вісім фарс. Вона цокотіла занадто швидко, але навіть як вона шепелявіла, то було приємно її слухати. Її малеські очки, немов би розпливалися по всьому її личку. Як тільки вона відчиняла уста, то показувала два ряди гострих зубків, як у молодого вовка. Рамена мала рожеві як дитина і такі кругленькі. Волосся мала таке довге, що підібрали для неї специяльну ролю, щоб могла з розпущеним волоссям ходити по сцені. А ручки мала такого формату, як китаянки — ніжки.

У 17-тому році, не маючи ніякого іншого майна крім своєї краси і ніяких інших предків крім провідника клякерів, вона перемінилася в маркізу. Один із нащадків лицарського „Округлого Стола" — правдивий маркіз і правдивий бретанець хотів з нею одружитися. Але що жіночі інтриґи сягають далеко, то якісь близькі серцю маркіза дами не допустили до цього. Павлина мусіла потішити себе шістьома чи сімома претендентами, яких водила за ніс, прямуючи королівським шляхом до подружжя. (Далі буде).

ЩО ПИШУТЬ?

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СКИТАЛЬЦІВ — ДОЛЯ ЖИДІВ У ГІТЛЕРІВСЬКІЙ НІМЕЧЧИНІ!

Комітет Українців Канади (КУК) дістав листа від українських скитальців на німецькій території, висланого 25. жовтня 1945. Цей лист — це голс розпуки. Він звучить ось так:

• • •

...Не сумніваємось у тому, що до вас прийшло вже чимало матеріялу про долю чи радше недолю величезної української еміґрації, що заляла Західну Німеччину і непевна завтрішнього дня, чекає, коли призначать їй якийсь притулок на земній кулі. Але сумніваюсь, чи цей матеріял уже настільки вичерпаний, що кожний дальший був би зайвий. Отож може і в моїх рядках найдете щось потрібне для Допомогового Бюра і наших американсько-канадійських Комітетів.

Вам відома кошмарна картина: сотні тисячів не тільки українських інтеліґентів, але теж робітників і селян, кидає свій життєвий дорібок і здебільша з жебрачою тільки торбою втікає перед большевиками на Захід. Тут серед німців, у злиднях і смертельних небеспеках, мандруючи щораз далі посеред граду бомб (скільки жертв було!), чекають вони радісної хвилини воєнного триюмфу західної демократії. Ця хвилина приходить. Та з радости виростають несподівані турботи і упокорення. Траґічні мотиви нової української політичної еміґрації незрозумілі для західної демократії. Зявляється жахлива небеспека — така суперечна з елементарними засадами демократії — видачі всієї або великої частини еміґрації східньому союзникови, що в кінцевому висліді рівнялось би фізичному її винищенню. Оборонна фірма „польського громадянства" не вистарчає, бо 1) дотичить вона в найкращому випадку тільки західних українців, а 2) лінія Курзона ставить під знак запиту її вартість і для західних українців.

Коли спосеред нас вийде колись письменник, який зуміє представити всю драматику сучасної української еміґрації, **то світ зжахнеться!** І не потребуватиме фантазувати! Ні! Те, що ділялось хоч би у Ваймарі (щоб тільки один епізодок схопити), коли большевики мали прийти на зміну американцям, цей білий страх, що огорнув нашими втікачами, вистарчить для твору трівкої всесвітної вартости.

„Аве Етлі ет Труман! Морітурі те салютант!" — можна булоб у розпуці ґукнути іменем української еміґрації, подібно як конаючі раби колись скеровували цей вигук в сторону римського цезаря.

Але невжеж наша доля — це доля жидів у Ґетто в гітлерівській Німеччині?

Фактично від ряду місяців — хоч війна скінчилась — ніхто з нас не певний завтрішнього дня... Є випадки, що на українців відбуваються лови на вулицях — як на звірів! Є випадки, що цілий український табор попадає за дозволом англійців або американців у руки совєтської влади, а дальше собі доспівайте. Цеж просто несамовите і найпотворніша фантазія колись не могла чогось такого передбачити.

Але ви напевно нетерпеливитесь і хочете конкретних пропозицій. Спробую їх дати. Наші американсько - канадійські комітети повинні:

1) переконати анґло - американців, що українські еміґранти віддалися їм під опіку і ніхто з цих еміґрантів у ніякий спосіб не повинен проти своєї волі попасти в руки Совєтів.

2) вияснити анґльо-американцям, що Совєти захочуть дістати наших активніших громадян у той спосіб, що самі, чи через польський варшавський уряд, пришпилять їм марку „воєнних злочинців". Отож важне, щоб нікого з українців, колиб і хто з них був на містах „воєнних злочинців", не видано, а поставлено їх перед суд західно - демократичних держав.

3) виєднати дозвіл на кількох уповажнених української еміґрації в Америці і в Канаді, які забеспечені відповідними леґітимаціями англійської, американської чи французької влади, обїздилиб постійно осередки української еміґрації і морально підтримувалиб її, так, як це роблять польські звязкові офіцири. Наша еміґрація, що почувається тепер така безпомічна і опущена сталаб напевно бадьоріша.

4) пробувати впливати на УНРРА, щоб нашими біженцями опікувалася вона так, як насильно-витезеними, бо досі тенденції в УНРРА є інші, для біженців менше прихильні, як не ворожі.

5) готовити десь терени для осідку нашої еміґрації, яка тільки скористає з того, коли якнайскорше щезне з Европи, головно з Німеччини. Варто взяти під увагу те, щоби поселення відбувалось більшими гуртами, можливо якнайбільш компактно, бо це з багатьох причин конечне.

Цих кілька думок (може зрештою для вас і не нових) дозволив я собі вам представити.

Дуже вас прошу затримати моє прізвище в **цілковитій тайні,** бо всяка недискреція загрожує на цьому терені фізичним знищенням. Матеріялом, якщо він пригодиться, користайтесь для добра нашої справи.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

БРУКЛИН, Н. Й.

З хрестин на допомогу жертвам війни.

У громадянина Івана Дикого на Савт Бруклині відбувалися хрестини його донечки, яка вже вписана до У. Н. Союзу. При забаві згадали запрошені гості і на наших нещасних братів, що потерпіли від війни в Европі. Зложили по $5 такі: Степан Крутий, бизнесовець з Ню Маркет, Н. Дж.; Іван Дикий з Бруклина, Михайло Спожарський з Ґарфілд, Н. Дж., а $3 дав Іван Семенко з Ню Йорку, разом 18. Жертви вислано до З. У. Д. Комітету в Філядельфії.

М. Спожарський.

—o—

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Український Золотий Хрест уладжує краєві вечерниці.

Членки від. 34 У. З. Хреста під проводом предсідниці Ю. Костюк взяли собі за завдання уладжувати вечерниці і відбувають їх раз на тиждень, за кожним разом в іншій хаті. Кожна членка запрошує до себе інших членок, а попри те ще й інших громадянок. На таких вечерницях не прядуть куделі, як то бувало в рідному краю, але вишивають, шиють або переводять крошет. Після такої роботи господиня дому запрошує гостей до стола на перекуску і каву або чай. При перекусці гості співають народні, звичайно обрядові пісні. На закінчення предсідниця Ю. Костюк дякує господарям дому за гостину та зачинає „многая літа". Господарі від себе починають збірку, яка приносить 15—40 долярів. Ці гроші складаються до Народного Фонду, з котрого вже $600 пішло до каси місцевого Допомогового Комітету для висилки українським жертвам війни. Крім цього У. З. Хрест закупив уже за $200 дрібних річей з убрання й харчів і переслав до українців у Франції.

Часом такі вечерниці получені з родинними святами. Так у нашої доброї членки А. Мілер при Гардайк Ст. зійшлися 25. жовтня членки і нечленки, а з ними теж кількох мужчин, на річницю уродин господині. Тоді п. Зола з хору „Думка" заспівав гарну пісню на честь господині, вона подякувала і перевела збірку, з якиї прийшло $41.

У такий спосіб переводимо вечері приємно і з хісном. Це може бути взірець для інших громад, коли їм важко розбудити товариське життя, або зібрати жертви на допомогову акцію.

За уряд У. Золотого Хреста, від. 34: **Юлія Костюк,** предс.; **Магдалина Машталер,** рек. секр.; **Марія Джумаґа,** фін. секр.; **Анна Дирбавка,** кас.

Що писала “Свобода” тому 40 років?

21. грудня 1905.

УКРАЇНСЬКІ ІМІҐРАНТИ.

Упродовж минулого фіскального року (від 30. червня 1904 до 30. червня 1905) прибуло до Злучених Держав 14,473 українців, між ними 3,553 жінок і дітей. З прибувших українців 2,243 були вже давніше в Злучених Державах. Грошей привезли українські іміґранти з собою $179,839, тобто пересічно понад $12 на голову. З таких, що мали понад 14 літ життя, уміли лише читати 139, цілком неграмотних було 8,513. Між іміґрантами було 10,982 з Австрії, 3,268 з Угорщини, 4 з Німеччини, 178 з Росії, 20 з Голяндії, 7 з Анґлії, 9 з Південної Америки.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ РЕВОЛЮЦІЙНУ ПАРТІЮ.

Попередно зложено 124 дол., а свіжі жертви такі: д-р Н. Ардан 5, Асафат і Павло Дзьобко 1, а Микола Добров зібрав від українських фармерів штундистів у Макс, Н. Д. 13.75.

28. грудня 1905.

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ.

Греко-Католицький Церковний Конґрес, заповідженей на 26—28. грудня 1905 до Бруклина, відкликаний. Комітет пояснює відкликання конґресу забороною папського нунція у Вашинґтоні. Дня 30. листопаду відбулося посвячення угольного каменя під другу гр. катол. церкву в Олифанті при участи оо. Обушкевича, Гумецького, Яцковича і Камінського. Того дня вібдулося там преставлення „Як козам роги виправляють".

УКРАЇНЦІ В БРЕМОНД, ТЕКСАС.

У дописи Павла Стецюка сказано, що до Бремонд, у стейті Тексас, прибули українці перед 20 роками з повіту сяніцького і з Прус. Вони живуть всуміш з поляками при польській парафії і багато з них спольщилося. На всіх 270 фамілій є трета частина українців. Усі займаються хліборобством. Одні покупили фарми і вже повиплачували, інші ще сплачують.

В МОСКВІ ЛЛЄТЬСЯ КРОВ РІКОЮ.

Останними часами надійшли вісти, що в Москві вже четвертий день кипить завзята боротьба між народом і військом. До понеділка рано 25. грудня вбито 5,000, а ранено 14,000 робітників. Вояки, впоєні горівкою, допускалися звірських насильств.

„ВІЛЬНА УКРАЇНА" В ПЕТЕРБУРЗІ.

В російських часописах появилося таке оголошення: „Від 1. січня Нового Року має вийти у Петербурзі політично-літературно-науковий місячник „Вільна Україна", орґан українського пролетаріяту. Передплату по 5 карбованців ($2.60) посилати на адресу: Петербург, Невський, 139, п-ови А. Я. Шабленко". Далі в оголошенню сказано, що часопис має виходити „явочним порядком", значить без дозволу уряду, бо заборона українського слова ще досі не скасована.

Старі індійські нахідки

В Небрасці відкрито цілий ряд предметів, які — можливо — є найдавнішими слідами людини на землі. Скаменіли вони в скалах, яким рахують яких чотири міліони літ віку, значить і предмети ті, зроблені людською рукою, мусіли бути ще до того часу, поки ті скали творилися. Найдено в них поверх триста штук знаряддя різного типу, зробленого з костей звірят, що жили колись ще дуже давно, та й дуже давно вже вигинули: старі породи коней, верблюдів, оленів, слонів та мастодонів. Кости ті, чи власне зроблене з них знаряддя вже майже зовсім перетворилось в камінь, та видно ще його симетричні форми, які без сумніву є твором людської руки. Пізнати, що деякі з тих знарядів служили до чищення шкір, інші до шиття чи счіплювання їх, є щось в роді гребеня та багато нашийників з намистем з різаних кісток.

Недавно теж археольоґи розкопували старі кургани на полях, що залишилися теж з передісторичної старовини, можна надибати там в багатьох місцевостях близько річок та жерел. Чотири до пять стіп заввишки, вони наче висипані з каменя (вапняка) і перепалені вогнем. В споді найдено не тільки кости звірів та птахів — бувола, олея, індиків, — а й людські кости, порозколювані так, щоб дістати з їх шпик. Значить жила там якась порода індіян-людожерів, що розкладали ватру одну на одній і стягали каміння, щоб на нім варити їсти, поки врешті після тисячі обідів не виріс цілий курган.

В старому індіянському селі біля Гейзелтон в Британській Коломбії найшла недавно археольоґічна експедиція канадійського уряду незвичайно рідкий примірник стародавнього індіянського зеркала, зробленого з тонкого й дуже старанно вигладженого чорного каменя, з одним кінцем вузьким і витесаним так, щоб міг служити за ручку. В одного старого гейзелтонського індіянина заховалася ще навіть память, як уживати того зеркала. Треба його наперед поляти водою і тоді на мокрій чорній поверхні каменя відбивається людське лице так виразно, що можна відрізнити кожний окремий волосок і кольор очей людини. В той час, коли ще індіяни не могли купити собі зеркал від білих, в цім камені вони собі придивлялися малюючи лиця перед своїми танцями та церемоніями.

ЗВІЗДА ДАВИДА — ЦІЛЛЮ ВОЯКІВ, ЩО РОЗСТРІЛЮЮТЬ. — Між німецькими документами, що їх забрали Аліянти в місті Лодзі, знайдено фотографію, що отсе є на цьому образку. Вона представляє зліза жида, що стоїть над викопаною ямою, що має бути його гробом. На плечах видно звізду Давида, яка служила німецьким воякам за ціль, до якої мали стріляти.

ПОШУКУЄМО 313 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

187) Український Горожанський Клюб, Манчестер, Ню Гемшир	$ 100.00
Попередно проголошено	18,670.00
Разом	$18,770.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — **просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:**

SVOBODA

P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

ПОВІДОМЛЕННЯ

В У. Н. Союзі є відділи, що кожного місяця присилають завжди начас всі членські вкладки та звіти про рух членів, але є і такі відділи, що постійно спізнюються з висилкою членських належитостей. Таких відділів, що постійно спізнюються з присиланням вкладок, є коло пять відсотків, бо на 475 Союзових відділів, приблизно 25 відділів не присилають начас вкладок.

Саме до цих 25 відділів звертаємось тепер з кінцем року, та взиваємо заряди цих відділів прислати, принаймні в місяці грудні, начас всі залеглі членські вкладки. Бо зогляду на річне замкнення діловодства У. Н. Союзу, головна канцелярія мусить отримати фінансові й рекордові звіти всіх відділів не пізніше як в останньому дні місяця.

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

Чому "Велика" Британія?

Що дня стрічаємось в часописах з назвою Велика Британія або прямо Британія. Так чомуж "Велика" Британія? . .

Слово "Британія" на означення бритійських островів стрічається в перше у старогрецького вченого і фільософа Аристотеля (що був учителем Олександра Великого), поверх 300 літ до Христа. Аристотель зове їх "незой бретаннікой," цебто "острови бретанські." Для теперішної Анґлії старинні Греки вживали назву "Албіон," слово мабуть келтійське, утворене від того, що як глядіти через французький канал на скалисті береги Анґлії, збудовані з крейдової опоки, то вони виглядають як біла стіна ("альбус" в мовах латинських і келтійських значить "білий") Ірляндію Греки звали "Іерене" або "Іверне", що є очевидно тесаме, що айришське "Ерин" або "Ірин" (від того й анґлійське "Ірeланд").

Спопуляризував слово "Бретанія" славий римський полководець і політик Юлій Цезар, що 58-го р. до Христа хотів завоювати Бретанію цебто Анґлію, переправивши через Канал свої леґіони з Ґалії (Франції). Але йому не повелось побороти бретанів, що боролись з його леґіонами із боєвих возів, запряжених кіньми. Цезар не пробував більше інвазії Бретанії. Завоював її аж римський цісар Тиберій Клавдій, той сам, за котрого правління розпято Ісуса Христа. Римляни завоювали одначе лиш нинішну Анґлію а не могли здобути нинішної Скотії, де тоді жили в горах дикі та воєвничі пікти (цебто "мальовані" або „татуовані"), що разврaз нападали на Бретанію. Щоб припинити ці наїзди, римські намісники збудували на границі Скотії високу, оборонну стіну поперек острова, від моря до моря, та держали там залогу римських леґіонів. У Бретанії тимчасом зацвило культурне життя, якого сліди є до нині. До сьогодні ще в Анґлії заховались римські муровані шляхи і мости, якими їдуть автомобілі а всі місцевости, що звуться або кінчаться на „честер" або „кастль" є римського початку ("честер" або "кастер" це латинське "каструм" — табор, а "кастль" це латинське "кастеллюм" — замок, город, кріпость).

Як в четвертім століттю по Христі римська імперія ослабла, римляни забрали з Бретанії свої леґіони для оборони самої Італії, а тоді пікти з півночі (зі Скотії), скоти зза моря, з північної Ірляндії, та ґерманські і данські пірати — сакси і анґли з Німеччини та Юти з данського півострова Ютляндії — зачали загортати Бретанію. Римські та бретанські мешканці Бретанії, що були вже христіянами, частинно піддавались новим півдиким завойовникам, а частинно втікали, то в західні гори, де тепер є Вейлс, то до Ірляндії, то знов до Франції, а саме на сам західно - північний півострів Франції, від тих утікачів й дістав назву Бретонії.

Назви Вейлс та велші походять із староґерманської мови та означають те саме, що „римський," "латинський" або "волоський, волохи, валахи." А саме сакси, анґли і юти назвали так ту часть Бретанії, де схоронились перед ними римські втікачі. Ця назва і остала при тім краю, якого мешканці (велші) до сьогодні вживають старої, бретанської мови (в науці ті мови звуть "ґаелськими" — а саме: велшську, ірійську, верховинську скотську і мову острова Ман).

Натомісць сам Альбіон (Бретанія) став поволі приймати від анґлів назву Анґлеланд, Енґланд. А таксамо мова того краю зґерманщилася — тимбільше, що там наплили ще й морські пірати - завойовники данці та нормани (того самого кодла, що наші варяги або вікінги). Осьтак около 12-го століття по Христі маємо вже королівства Анґлії, Скотії та Ірляндії, з яких Ірляндія була найкультурнійша та — таксамо як Скотія і Вейлс — говорила ґаелською мовою. Анґлія вживала вже ґерманської мови, анґльо - саксонської та юто-данської мішанини, до якої опісля домішано ще чимало попсованої латини та французшини. В той сам час наша стара Русь-Україна була високо культурним краєм (тоді саме у нас написано "Слово о полку Ігоря." Несторову Літопись, Київську. Літопись та Ізборники Святослава). Анґлія була тоді напів варварським краєм а Лондон малою оселею.

Сила і культура Анґлії зачали зростати в 15-ім століттю, коли сміливі анґлійські мореплавці — Дрейк і Ралій та інші — пустились слідами еспанців та голяндців за океани та здобули нові заморські краї для Анґлії. Заморська торговля збогатила Анґлію. Зросли промисл, богацтво, письменство і наука. Розвивався анґлійський парляментарний лад. З кінцем 16-го століття вимерла королівська родина Тудорів у Анґлії, а тоді получились корони Анґлії і Скотії в роді скотських королів Стюартів, що по жіночій лінії були з роду Тудорів. Стюарти обняли правління обома краями, зі столицею в Лондоні.

В тім самім часі завойовано і прилучено до Анґлії третю корону — Ірляндії. Ось так в 17-ім століттю повстало триєдине королівство Великої Британії." "Великою" названо його тому, бо крім старої Бретанії (Альбіону, Анґлії), воно обіймає ще два другі королівства (Ірляндії і Скотії) та князівства Вейлсу (Валес) і острова Ман поміж Анґлією і Ірляндією.

Властиво бритійці не є одною народністю ані не говорять одною мовою, але пятьма, а навіть шістьма мовами. Загально вживаною та урядовою мовою є анґлійська, а крім того в горах Скотії і на островах Гебридах, Оркнеях та Щетляндских населення вживає мови скотсько-ґаелської, в південній Ірляндії ірійсько- ґаелської, в Вейлсі велшсько-ґаелської, а на острові Ман мансько-ґаелської. Поза тим на островах Каналу (Джерзи, Єрзи і других) населення говорить по французьки. Славний бритійський державний муж, Давид Ллойд-Джордж, був велшом та у своїм виборчім окрузі у Вейлсі промовляв до виборців у велшсько-ґаелській мові. Тому, що він був велшом, він мав симпатії для недержавних, змагаючих до волі народів, ось як українці, а не долюблював панських народів і їх лордів (як анґлійці, поляки, мадяри).

Під політичним оглядом Велика Британія обіймає тепер лиш Анґлію, Скотію, Вейлс, острів Ман, острови Каналу і північних кілька повітів Ірляндії. Більша часть Ірляндії творить "Вільну Державу Ерину" (Фрі Стейт ов Айрленд), що не належить до королівства Великої Британії, а лиш признає кожноразового бритійського короля особисто своїм королем. Скотія і Вейлс мають спільний з Анґлією парлямент і правительство у Лондоні, але Скотія має свого окремого міністра в кабінеті та задержала то право, що в справах дотикаючих ладу в Скотії, скотські члени нарляменту голосують самі, окремо, як „гавз оф Скатленд". Північна Ірландія (Орендж — ленд) і острови Каналу мають свої власні сойми. А на острові Ман дає закони і лад стародавне віче старшин родів.

Ось такою ліпянкою рас, мов, вір — в Анґлії єпископально-анґліканська, в Скотії і Північній Ірляндії презбитеріянська, у Вейлсі конґреґенційна, в Ірляндії католицька — мов та державного ладу є Велика Британія. А одначе вона заволоділа третиною світу та океанами, якраз тому, бо шанує — нераз з опором і тертям — але таки шанує волю особи, віри, думки, слова, мови, волю складових своїх частин, старі їх свободи і самоуправу. Це якраз противна політична метода ніж московська. — („Канадійський Фармер")

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 22. грудня, в год. 7:30 ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 6:30. Тому, що є багато важних справ до вирішення, приявність усіх членів конечна. — Уряд.

БРУКЛИН (САВТ), Н. Й. — Бр. св. Миколая, від. 293, відбуде річні збори в суботу, 22. грудня, в год. 8. ввечір, в салі церкви св. Николая, 258 — 19-та вул. Денний порядок: Звіт уступаючого уряду; вибір нового уряду; вибір делегата на Український Конґрес; праця на будуче. — За уряд: І. Ластовецький, голова; Анна Томашевська, кас.; Марія Демидчук, секр.

НЮ БРІТЕН, КОНН. — Річні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 254, відбудуться в пятницю, 21. грудня, в год. 8. ввечір, в гали парохіяльній, на Вінтер стріт. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1946 рік. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглосте. — За уряд: А. Котик, предс.; Ю. Дзят, кас.; І. Козира, секр.

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. — Бр. св. Петра і Павла, від. 82, повідомляє членів, що річні збори відбудуться 25. грудня, в годині 1. пополудні, в домі М. Гайдука, ч. 42. Кожний член має бути приявний, бо буде вибір уряду. — О. Дзира, предс.; Т. Шиляк, секр.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ТАРЗАН, ч. 1301. Лихі вісти.

OLD CAESAR WAS ASTONISHED AT TARZAN'S QUICK DISPATCH OF THE LION WHICH HAD GUARDED HIM FOR YEARS.

Старий Цезар був здивований тим, як то швидко Тарзан справився з львом, що літами був його сторожем.

"BUT YOU ARE STILL MY PRISONER," HE SNARLED, "AND WHEN I AM READY I SHALL KILL YOU."

„Алеж ти ще мій вязень", він зареготався, і як я буду готовий, то я тебе вбю".

AS STENNAR GLOATED OVER HIS CAPTIVE, HUBERT DASHED IN WITH STARTLING NEWS.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Коли так Стенар кпив собі із свого плінника, Губерт прибіг із несподіваними вістями.

"CAPTAIN CRAGG, OF THE TERRITORIAL POLICE, HAS JUST ARRIVED. SAYS HE CAME TO INVESTIGATE RUMORS OF SLAVERY HERE."

REX MAXON 1301

„Капітан Креґ з територіяльної поліції щойно прибув. Він каже, що має провірити погоски про невільництво".